

Міністерство освіти і науки України
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Голова приймальної комісії
_____ А. В. Красножон
« ____ » _____ 2022 р.

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
на здобуття освітнього ступеня магістра
за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література)

**Комплексний екзамен з мовознавчих та
літературознавчих дисциплін і методик їх викладання**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму з фахового вступного випробування на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література) розроблено за такими розділами:

- Сучасна українська літературна мова.
- Методика навчання української мови.
- Історія української літератури та критики.
- Методика навчання української літератури.

У програмі враховано специфіку означених навчальних предметів, що мають сприяти формуванню національно-мовної особистості студента філологічного факультету, його мовної, мовленнєвої, літературознавчої та методичної компетенцій.

Програма складається з пояснювальної записки та основної частини.

У пояснювальній записці визначено вимоги до рівня знань і вмінь вступників з дисциплін, що складають професійно-педагогічну та професійну науково-предметну підготовку. В основній частині подано перелік розділів і тем до фахових вступних випробувань, а також список рекомендованої літератури.

Комплексний екзамен з мовознавчих та літературознавчих дисциплін і методик їх викладання має на меті перевірити рівень мовно-літературної та методичної підготовки вступників за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література). Відповідно вступники повинні **знати**:

- основні відомості про фонетичну, лексичну та граматичну будову сучасної української літературної мови;
- основні етапи та явища літературного процесу, твори української літератури;
- лінгвістичні, психологічні та дидактичні основи навчання української мови і літератури;
- технологію сучасного уроку мови та літератури, основних методів і прийомів навчання у ЗОШ;
- особливості засвоєння лінгвістичної і літературознавчої теорії, а також основні напрями роботи з розвитку зв'язного мовлення учнів.

Вступники повинні **вміти**:

- виконувати повний і частковий мовні розбори;
- знаходити і виправляти орфоепічні та орфографічні помилки;
- виконувати мовні завдання, виявляючи знання норм сучасної української літературної мови: фонетичні, орфоепічні, лексикологічні, фразеологічні, граматичні, орфографічні, пунктуаційні, стилістичні,
- орієнтуватись у складній взаємодії мистецьких напрямків і течій відповідного періоду в літературі й мистецтві,
- користуватись літературознавчою термінологією, аналізувати художні твори;
- проводити методичний аналіз матеріалу;

- володіти технологією основних методів і прийомів навчання мови та літератури, оптимально використовувати засоби навчання;
- складати план-конспект уроку.

Програма фахових вступних випробувань

Розділ 1. Сучасна українська літературна мова

Державний статус української мови. Реалізація державності української мови. Проблеми утвердження української мови як державної. Шляхи реалізації утвердження української мови як державної.

Природа і суть мови. Функції мови. Методи дослідження. Мовознавство в Україні.

Сучасна українська літературна мова, її найістотніші ознаки. Наріччя української мови.

Писемна й усна форми сучасної української літературної мови. Проблеми розвитку стилів української літературної мови.

Т.Г. Шевченко – основоположник нової української літературної мови.

Співвідношення між буквами українського алфавіту й фонемами української літературної мови.

Фонетика. Три аспекти вивчення звуків.

Чергування голосних у коренях слів: /o/-/a/; /e/-/i/; /i/-/a/; /i/-/и/; /Ø/-/e/-/o/-/и/; /Ø/-/o/-/и/-/у/.

Морфологія. Чергування /o/, /e/ з /i/; /o/, /e/ з /ø/; /e/ з /o/ після шиплячих та /й/ (з історичним коментарем).

Чергування приголосних звуків. Зміна приголосних перед суфіксами -ськ (ий), -ств(о).

Палаталізація приголосних. Зміни приголосних перед суфіксом -ин(а).

Асиміляція, дисиміляція і спрощення в групах приголосних (з історичними коментарями).

Фонологічна система української літературної мови. Вчення про фонему в українському мовознавстві. Поняття фонемі. Інваріант і варіанти фонем. Диференціюючі ознаки фонем української літературної мови.

Орфоепія. Сучасні орфоепічні норми української мови. Причини відхилення від орфоепічних норм.

Наголос в українській мові. Роль наголосу у розрізненні слів та їх форм. Інтоніяція.

Принципи української орфографії. Короткі відомості з історії українського правопису. Сучасний український правопис.

Основи сучасної української пунктуації. Система розділових знаків.

Граматичні і лексичні основи вживання великої літери. Правопис власних назв.

Правопис складних слів.

Правопис слів іншомовного походження.

Морфологічна будова слова. Зміни в складі слова.

Словотвір. Зв'язок словотвору з лексикою і граматикою. Поняття про твірну основу. Словотворчі і формотворчі афікси. Словотвірний тип.

Способи словотворення в сучасній українській літературній мові.

Формування лексичної системи української мови.

Лексика сучасної української мови щодо її походження.

Склад лексики сучасної української літературної мови щодо виділення в ній активних і пасивних шарів.

Слово як лексична одиниця. Полісемія. Типи переносних значень слів.

Омоніми, пароніми, синоніми, антоніми. Стилiстична роль омонімів, синонімів та антонімів.

Фразеологія української мови. Класифікація фразеологізмів. Джерела української фразеології. Стилiстичні функції фразеологізмів.

Українська лексикографія. Типи словників. Історія української лексикографії.

Частини мови і принципи їх виділення. Явища переходу слів з однієї частини мови в іншу.

Іменник. Лексико-граматичні категорії іменників.

Категорія роду, числа і відмінка іменників.

Типи відмін іменників. Зміни у типах відмінювання іменників. Історичне пояснення варіантів відмінкових форм іменників I-IV відмін.

Словотвір іменників.

Прикметник, морфологічні ознаки прикметника. Короткі й повні, стягнені й нестягнені форми прикметників (з історичним поясненням), їх стилістична функція.

Лексико-граматичні розряди прикметників. Ступені порівняння прикметників. Відмінювання й утворення прикметників.

Займенник. Історія предметно-особового займенника. Проніміналізація.

Розряди займенників за значенням та особливості їх відмінювання. Співвідношення займенників з іншими частинами мови. Стилiстичне використання займенників.

Числівник. Історичне походження числівників 11-19; 20; 30; 50-90; 200-900. Розряди числівників.

Особливості правопису та відмінювання числівників різних розрядів. Наголос при відмінюванні. Стилiстичне використання числівників.

Дієслово. Дієвідмінювані, відмінювані і незмінювані форми дієслова.

Категорія особи, роду і числа в системі дієслова (з історичними коментуваннями категорії роду).

Категорія часу дієслова, її зв'язок з категоріями способу і виду. Історія часових форм.

Категорія виду дієслова.

Категорія способу дієслів. Історія наказового й умовного способів. Стилiстичні властивості дієслівних форм способу.

Перехідні й неперехідні дієслова. Категорія стану дієслова.

Дві основи дієслова. Продуктивні й непродуктивні класи дієслів.

Словотвір дієслів.

Прислівник. Розряди прислівників. Утворення прислівників. Адвербіалізація.

Дієприкметник та дієприслівник. Історія виникнення дієприслівників.

Прийменник.

Сполучник.

Частки.

Вигуки. Перехід вигуків у повнозначні слова і повнозначних слів у вигуки.

Модальні слова. Значення та функції, співвідносність з іншими частинами мови. Розряди модальних слів за значенням та способом утворення.

Словосполучення.

Граматичні зв'язки між компонентами словосполучення. Типи підрядного зв'язку слів.

Речення як основна синтаксична одиниця мови і мовлення. Ознаки речення.

Типи речень за метою висловлювання. Окличні речення.

Підмет, його типи і способи вираження.

Присудок, його види і способи вираження.

Додаток, його види і способи вираження. Відокремлення додатків.

Означення і прикладка. Відокремлення означень і прикладок.

Обставини, їх види і способи вираження. Відокремлення обставин.

Основні умови відокремлення другорядних членів речення.

Речення з однорідними членами.

Вставні та вставлені слова, словосполучення і речення.

Основні умови відокремлення другорядних членів речення.

Односкладні речення, їх стилістична роль.

Складносурядні речення. Розділові знаки в них.

Принципи класифікації складнопідрядних речень.

Безсполучникові складні речення. Розділові знаки в них.

Складні багатоконпонентні речення із сурядністю і підрядністю.

Складні багатоконпонентні речення з кількома підрядними.

Вокативні речення. Слова-речення. Незакінчені і перервані структури.

Приєднувальні структури, їх стилістичні функції.

Засоби передачі чужого мовлення.

Пряма і непряма мова. Пунктуація у реченнях з прямою мовою. Вільна непряма мова або невласне пряма мова.

Період. Складне синтаксичне ціле як синтаксична одиниця і компонент тексту. Абзац і його роль у членуванні тексту.

Питання про текст як об'єкт синтаксично-комунікативного аналізу. Основні категорії тексту. Різновиди текстів.

Розділ 2. Методика навчання української мови

Вузлові питання мовної освіти в ЗОШ України. Аналіз чинних програм, концепцій навчання державної мови. Принципи побудови шкільних підручників.

Загальнодидактичні і власне методичні принципи навчання рідної мови. Методи, прийоми і засоби навчання української мови. Класифікація вправ за В. О. Онищуком.

Нетрадиційні форми навчання рідної мови у школах нового типу.

Типологія уроків української мови, структура і методика їх проведення.

Методика навчання фонетики і орфоєпії в ЗОШ. Найбільш раціональні методи і прийоми вивчення фонетики в школі. Спадкоємність і перспективність у засвоєнні фонетики, графіки й орфоєпії у школі.

Методика навчання лексики у середніх класах ЗОШ. Етапи вивчення лексики і фразеології у школі. Методика вивчення фразеології в ЗОШ..

Словникова робота на уроках української мови. Прийоми семантизації слів

Основні аспекти вивчення будови слова і словотвору. Методика роботи над розбором слова за будовою і словотвірним аналізом у школі.

Основні принципи і прийоми навчання граматики. Граматичні поняття і методика роботи над ними.

Особливості вивчення шкільного курсу граматики: іменні частини мови.

Особливості вивчення шкільного курсу граматики: дієслівна система.

Особливості вивчення шкільного курсу граматики: службові частини мови.

Методика вивчення синтаксису в ЗОШ. Вивчення програмового матеріалу з синтаксису укрупненими частинами на уроках української мови.

Формування орфографічних умінь і навичок. Види диктантів і методика їх проведення. Технології навчання пунктуації. Система роботи над помилками.

Основні напрями роботи з розвитку зв'язного мовлення. Види мовленнєвої діяльності.

Перекази, їх види і методика проведення.

Учнівські твори, їх класифікація і методика проведення.

Ознайомлення з текстом та його особливостями на уроках рідної мови.

Методика лінгвістичного аналізу тексту.

Методи і прийоми вивчення стилістики в 5-9 класах ЗОШ. Різновиди вправ із стилістики в школі, характеристика їх особливостей.

Основні напрями роботи з риторики в ЗОШ.

Характеристика основних форм і видів позакласної роботи з української мови.

Особливості вивчення української мови у школах з російською мовою викладання.

Розділ 3. Історія української літератури та критики

Особливості давньої української літератури. Література Київської Русі. Перекладна література. Біблія як святе письмо, як пам'ятка літератури, як історичний документ. Апокрифи, агіографи. Ізборники Святослава.

Оригінальна література. Галицько-Волинський літопис. Повість врем'яних літ. «Поучение» В. Мономаха. Києво-Печерський патерик. Паломницька література.

Українське віршування в 16-17 століттях. Іван Величковський. Іван Вишенський.

Драматична література 17 століття. Інтермедії.

Козацькі літописи 17-18 ст., їх джерела та зміст. Мова, стиль. Висока оцінка творів відомими українськими істориками, філологами, письменниками. Літопис Самовидця. Літопис Григорія Грабянки. Літопис Самійлі Величка.

Історична проза 17 ст. Густинський літопис. «Хроніка» Феодосія Софоновича.

Найважливіші художні переклади і переспіви “Слова о полку Ігоревім”. Використання мотивів, образів “Слова...” в українській літературі.

Літературно-естетичні погляди Григорія Сковороди.

І. Котляревський «Енеїда». Драматичні твори І.Котляревського (“Наталка Полтавка”, “Москаль-чарівник”), їх художні особливості. Просвітительський реалізм письменника.

Життєвий і творчий шлях Г. Квітки-Основ’яненка.

Літературна спадщина Гулака-Артемівського. Специфіка байок Є. Гребінки.

Характерні риси українського романтизму 20-40-х рр. ХІХ ст. Балада “Маруся” Л.Боровиковського – визначний твір українського романтизму.

Байкарська творчість Л. Глібова, ідейно-естетичний зв’язок її з творами його попередників в українській та російській літературах (Є. Гребінка, І. Крилов). Новаторство байкаря. Образ оповідача.

Роль “Руської трійці” в національно-культурному відродженні на західноукраїнських землях. “Русалка Дністровая” (1837) – перша на Західній Україні книга українською народною мовою, її романтичний характер.

Рання творчість Т.Г. Шевченка (1837-1843), її мотиви, жанри, образи. Вихід “Кобзаря” (1840), відгуки тогочасної критики на збірку. Історичні поеми Т.Г. Шевченка. Особливості поезики поеми “Гайдамаки”. Правда історична і правда художня. Жіноча тематика творів Т. Шевченка. Лірика Т.Шевченка періоду “трьох літ”, її громадянський пафос і висока художня довершеність. Поняття про сатиру. Сатира Т.Г.Шевченка, її народний характер. Тематичне, жанрове і стильове багатство поем “Сон” (“У всякого своя доля”), “Кавказ”, “І мертвим, і живим”... Творчість Т.Шевченка 1847-1857 рр. Цикл поезій “В казематі”. Лірика періоду заслання, її мотиви, образи. “Неофіти”, “Юродивий”, “Ісаїя. Глава 35”, “Осії. Глава ХІV”, “Я не нездужаю, нівроку”. Закличний пафос віршів і поем цього періоду (“П.С.”, “Княжна”, “Варнак”, “Марина”), їх композиція, образи, художня своєрідність. Творчість Т. Шевченка 1857-1861 років. Кобзар 1860 р. Ідейно-естетичні погляди поета. Драматичні твори.

Повісті Марка Вовчка “Інститутка”, “Кармалюк”, “Невільничка”. Злободенність тематики, своєрідність жанру і стилю, проблема позитивного героя в них. Розповідна майстерність письменниці. Т. Шевченко про письменницю. “Народні оповідання” як якісно нове явище в українській прозі.

Творчість П.О. Куліша. “Чорна рада” як перший історичний роман в українській літературі, його романтичні тенденції.

Творчість Ю. Федьковича. Поезія (мотиви, образи, ліризм і мелодійність, близькість до народних пісень).

Життя і творчість С.В. Руданського. Особливості поетики.

Тематика, художня самобутність прози І.С. Нечуя-Левицького. Соціально-побутові повісті “Дві московки”, “Микола Джеря”, “Кайдашева сім’я”, “Бурлачка”. Франко про письменника.

Роман Панаса Мирного “Хіба ревуть воли, як ясла повні?”. Проблематика твору, його жанрова своєрідність, композиційно-сюжетна структура, образна система.

Багатогранність наукової, літературної і громадської діяльності Б.Д. Грінченка. Поетичні і прозові твори письменника.

П. Грабовський як видатний поет-демократ кінця ХІХ ст., його життєвий і творчий подвиг. Боротьба поета за глибоку змістовність мистецтва.

Новаторство І. Франка як поета. Збірки “З вершин і низин”, “Зів’яле листя”, “Мій Ізмарагд”, “Із днів журби”. Джерельна основа творів. Ідейно-художній аналіз. Філософські та історичні поеми І. Франка. Проблематика, художня своєрідність. Драматичні твори І. Франка, їх тематика, жанри, художнє своєрідність. Ідейно-художній аналіз соціально-побутової драми “Украдене щастя”. Сатиричні оповідання.

Своєрідність новелістки М. Коцюбинського. Повість «Fata morgana». Своєрідність повісті «Тіні забутих предків».

Філософська ідея, система образів, поетична символіка, особливості композиції драми-феєрії “Лісова пісня” Лесі Українки. Поняття про її жанр. Драматична творчість Лесі Українки. Новаторство жанру. Драма ідей. “Камінний господар” Лесі Українки у контексті світової теми.

Особливості стилю В. Стефаника – новеліста, його творчий метод.

Характерні ознаки стилю Архипа Тесленка.

Своєрідність поезій Осипа Маковея. Лесь Мартович і Марко Черемшина.

Психологізм творчості Ольги Кобилянської, її художнє новаторство. Проблематика повістей «Земля», «В неділю рано зілля копала».

Своєрідність Карпенка-Карого-комедіографа.

Новаторство В. Винниченка-романіста. Особливості поетики.

Творчість Остапа Вишні. Специфіка відображення дійсності засобами комічного. Визначальні особливості гумору письменника.

Драма М. Куліша “Патетична соната”. Новаторство драматурга. Образна система. Сценічне життя. Трагічне і комічне в сатиричних творах М.Куліша (“Народний Малахій”, “Мина Мазайло”).

В. Підмогильний. Екзистенційна тематика роману «Місто».

Філософська лірика М. Рильського. Ідейно-художнє новаторство збірок “Троянди й виноград”, “Далекі небосхили”, “Голосіївська осінь”, “Іскри вогню великого”.

Роман „Марія” У. Самчука як зразок трагедійного національного епосу. Філософське осмислення подвигу і безсмертя народу в поемі “Похорон друга” П. Тичини. П. Тичина в оцінці В. Стуса (“Феномен доби”).

Лірика В. Сосюри. “Любіть Україну”, “Так ніхто не кохав”, “Білі акації будуть цвісти”, “Коли потяг у даль загуркоче” та ін. Поняття про образність.

М. Хвильовий як творець лірико-романтичної, імпресіоністичної новели. Відмова від описового реалізму. Культурологічні проблеми в памфлетах “Камо грядеши?”, “Україна чи Малоросія” та ін.

О. Гончар “Собор”. Гострота, актуальність проблематики. Оцінка роману в критиці та літературознавстві. Майстерність Олеся Гончара у новелістичному жанрі. Діалогія О. Гончара “Людина і зброя” та “Циклон”. Проблематика. Образи. Антимілітаристичний пафос.

О.П. Довженко – митець і мислитель. Національне і загальнолюдське у творчості. Воєнні кіноповісті “Україна в огні”, “Повість полум’яних літ”. Повоєнна творчість О. Довженка (“Зачарована Десна”, “Поема про море”). Риси новаторства, індивідуальний стиль письменника.

Драматичні поеми І. Драча. Морально-етичні аспекти. Традиції Лесі Українки у розвитку поетичної драми. Новаторство поета.

Історичні романи П. Загребельного.

Г. Тютюнник Г “Вир”.

Доля українського села у творчості М. Стельмаха. Ідея безсмертя народу в романі “Правда і кривда”.

Гр. Тютюнник — майстер художньої деталі. Новели Гр. Тютюнника.

Своєрідність і сила мистецького таланту В. Стуса (зб. “Свіча в свічаді”, “Веселий цвинтар”, “Палімпсести”, “Дорога болю”).

Творчість І. Кочерги, його драматичні твори на історичну та сучасну теми (“Свіччине весілля”, “Майстри часу”, “Ярослав Мудрий”). Зв’язок спадщини письменника з традиціями Лесі Українки.

Ідейно-тематичне й образне збагачення сучасної української поезії. Творчі пошуки Д. Павличка, Ліни Костенко, Б. Олійника, І. Драча.

Роман Ю. Яновського “Вершники”. Специфіка жанру. Образна система. Художня самобутність письменника.

Література діаспори. Контекст і специфіка творчості українських письменників-емігрантів: Є. Маланюка, О. Теліги, О. Ольжича, Ю. Липи, Т. Осьмачки, В. Барки, У. Самчука, І. Багряного, Н. Лівацької-Холодної.

Основні тенденції сучасної української літератури (постмодернізм).

Розділ 4. Методика навчання української літератури

Методика викладання літератури у взаємодії педагогічної, психологічної та філологічної науки.

Рівні спілкування та їх практичне застосування в шкільному викладанні літератури.

Вікові особливості сприймання учнями літератури.

Учитель-словесник та його професійні якості. Вимоги до сучасного вчителя літератури.

Завдання з літератури – засіб керування навчальною діяльністю.

Методи викладання української та зарубіжної літератур в їх особистісній спрямованості на учня.

Структура уроку літератури. Проблема типології.

Джерела вивчення біографії письменника.

Особливості вивчення біографії письменника у старших класах.

Методичні проблеми вивчення стилю письменника.

Особливості уроків позакласного читання.

Система уроків літератури рідного краю.

Специфіка уроків розвитку зв'язного мовлення.

Методика проведення вступних та підсумкових уроків до вивчення розділу чи теми з літератури.

Розвиток усного і писемного мовлення учнів на уроках літератури.

Методика використання наочності на уроках літератури.

Позакласна робота з літератури: специфіка проведення.

Вивчення епічних творів на уроках української та зарубіжної літератур.

Особливості вивчення ліричних творів на уроках української та зарубіжної літератур.

Специфіка вивчення драматичних творів на уроках української та зарубіжної літератур.

Особливості вивчення фольклорних творів на уроках української та зарубіжної літератур.

Технологія вивчення літературно-критичних статей та засвоєння теоретико-літературних понять.

Міжпредметні зв'язки у процесі вивчення літератури.

Особливості компаративного вивчення шкільного курсу літератури та його основні вимоги.

Програми з літератури. Зміст, структура і навчально-виховні функції підручника з літератури.

Інноваційні технології викладання української літератури в екзистенційно-діалогічному аспекті.

Методика вивчення мови художнього твору.

Критерії оцінювання

Рівень	Кількісна характеристика рівня	Характеристика відповідей абітурієнта
Низький	0 — 99 балів	Абітурієнт виявляє незнання більшої частини теоретичного й практичного матеріалу, не володіє термінологічною базою дисципліни, припускається істотних помилок у формулюванні наукових понять; допускає грубі помилки у відповідях.
Задовільний	100 — 150 балів	Абітурієнт виявляє знання і розуміння основних наукових положень дисципліни, але з окремих тем має поверхові знання, матеріал знає неповно, припускається помилок і неточностей у формулюванні понять, виконанні практичних завдань.
Достатній	151 — 180 балів	Абітурієнт належним чином володіє теоретичним матеріалом і термінологічною базою, але припускається незначних помилок у відповідях і під час розв'язання практичних завдань; може застосовувати набуті знання й уміння в типових або дещо змінених ситуаціях.
Високий	181 — 200 балів	Абітурієнт виявляє глибокі фундаментальні знання теорії, повно розкриває зміст вивченого матеріалу, вміє застосовувати знання на практиці в нестандартних ситуаціях, самостійно доходить важливих висновків, у виконанні практичних завдань обирає найоптимальніший спосіб розв'язання.

Рекомендована література

Література до розділу «Сучасна українська літературна мова»

1. Безпояско О. К., Городенська К. Г. Морфеміка української мови. – К.: Наук. думка, 1987. – 212 с.
2. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія. – К.: Либідь, 1993.
3. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія. - К., 2006.
4. Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Грищенко А.П. Граматика української мови. – К.: Радянська школа, 1982.
5. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови. – К.: Пульсари, 2004.
6. Волох О.Т., Чемерисова М.Т., Чернов Є.І. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис. – К.: Вища школа, 1989.
7. Горпинич В.О. Морфологія української мови. – К.: Академія, 2004.
8. Горпинич В. О. Будова слова і словотвір. – К.: Рад. шк., 1977. – 118с.
9. Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К., 1999. – 208 с.
10. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови. Синтаксис. – Донецьк, 2001.
11. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту. – Тернопіль, 2005.
12. Плющ М. Я. Граматика української мови : у 2 ч. – Київ : Вища школа, 2005.
13. Слинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання. – К., 1994.
14. Словотвір сучасної української літературної мови / Відп. ред. М. А. Жовтобрюх. – К.: Наук. думка, 1979. – 406 с.
15. Сучасна українська літературна мова. Морфологія / За ред. І.К. Білодіда. – К., 1969.
16. Сучасна українська літературна мова/ За ред. А.П. Грищенка. – К.: Вища школа, 2002.
17. Сучасна українська літературна мова/ За ред. М.Я. Плющ. –К.: Вища школа, 1994.
18. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. – К., 1981.
19. Українська мова. Словник-довідник / За ред. А. П. Загнітка. – Донецьк: Центр підготовки абітурієнтів, 1998.
20. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. – К., 2004.

Література до розділу «Методика навчання української мови»

1. Біляєв О. М. Лінгводидактика рідної мови. – Київ: Генеза, 2005.
2. Горошкіна О. М., Попова Л. О. Сучасний урок української мови : від планування до проведення. – Харків : Основа, 2010.

3. Караман С. О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000.
4. Кучерук О. А. Система методів навчання української мови в основній школі : теорія і практика : монографія. – Житомир, 2011.
5. Мельничайко В. Я. Лінгвістика тексту в шкільному курсі української мови. – Київ : Рад. Школа, 1986.
6. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. проф. М. Пентиліук. – К.: Ленвіт, 2005.
7. Олійник І. С., Іваненко В. К., Рожило Л. П., Скорик О. С. Методика викладання української мови. – К.: Вища шк., 1989.
8. Остапенко, Н. М. Технологія сучасного уроку рідної мови : навчальний посібник / Н. М. Остапенко, Т. В. Симоненко, В. М. Руденко. – Київ : Академія, 2011.
9. Плиско К. М. Принципи, методи і форми навчання української мови: Навч. посібник. – Харків: Освіта, 1995.
10. Плиско К. М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Харків, 2001.
11. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – Київ : А.С.К., 2004.
12. Стельмахович М. Г. Система роботи з розвитку зв'язного мовлення в 4-8 класах. – Київ : Рад. Школа, 1981.
13. Ужченко В. Д. Вивчення фразеології в середній школі : посібник для вчителя. – Київ, 1990.
14. Функції і структура методів навчання / За ред. В. О. Онищука. – К: Рад. шк., 1979.
15. Чинні програми з української і рідної мови для 5-9 класів.
16. Шелехова Т. Г. Система розвитку зв'язного мовлення на уроках рідної мови в середній школі. – К., 1996. – 56 с.

Література до розділу «Історія української літератури та критики»

1. Білецький Л. Основи української літературно-наукової критики. – К., 1998.
2. Білоус П.В. Історія української літератури XI-XVIII ст.: Навчальний посібник. – К., 2009.
3. Возняк М. Історія української літератури: У 2 кн. – Львів, 1992-1994.
4. Грицай М. С., Микитась К. Л., Шолом Ф. Я. Давня українська література. – К., 1989.
5. Єфремов С. Історія українського письменства. – К., 1995.
6. Зеров М. Історія літератури: В 2-х т. – К., 1990.
7. Історія української літератури XIX століття: В 3-х книгах / За ред. Т. М. Яценка. – К., 1995.
8. Історія української літератури XX століття: В 2-х книгах. – К., 1994 – 1995.
9. Історія української літератури XX століття: В 2-х книгах. – К., 1998.
10. Кононенко П. Українська література. Проблеми розвитку. – К., 1994.

11. Наєнко М. Українське літературознавство: школи, напрями, тенденції. – К., 1997.
12. Полек В. Т. Історія української літератури XVII ст. – К., 1999.
13. Полек В. Т. Історія української літератури X-XVIII століть. – К., 1994.
14. Проблеми історії та теорії реалізму української літератури XIX - початку XX ст. – К., 1991.
15. Чижевський Д. Історія української літератури: Від початків до доби реалізму. – Тернопіль, 1994.

Література до розділу «Методика навчання української літератури»

1. Бугайко Т.Ф. Українська література в середній школі : Курс методики. – К., 1962.
2. Волошина Н. Й. Наукові основи методики викладання української літератури : навчально-методичний посібник. – К., 2002.
3. Каплан И. Е. Изучение биографии писателя в старших классах. – М., 1964.
4. Коряушкина В. А. Урок литературы в средней школе : метод. пособие по пед. практике. – Минск, 1985.
5. Неділько В.Я. Методика викладання української літератури в середній школі. – К., 1978.
6. Оліфіренко В. Вивчення літератури рідного краю в школі. – Донецьк, 1996.
7. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в школі : навчальний посібник. – К., 2000.
8. Ситченко А. Л. Методика викладання літератури : Термінологічний словник / А. Л. Ситченко, В. І. Шуляр, В. В. Гладишев. – К, 2008.